

5

Fuzzy regulátory

Miloš Schlegel

schlegel@kky.zcu.cz

Několik výroků o přesnosti

- *Přesnost a pravdivost neznamena totéž. (Henri Matisse)*
- *Věřím, že nic není bezpodmínečně pravdivé a proto jsem v opozici každé absolutní pravdě a také tomu kdo ji hlásá. (H.L.Mencken)*
- *Pokud matematika popisuje realitu, není přesná. A pokud je přesná, nepopisuje realitu. (Albert Einstein)*
- *S rostoucí složitostí přesný výrok ztrácí smysl a smysluplný výrok přesnost. (Lotfi Zadeh)*
- *Pro stromy nevidí les. (lidová moudrost)*

Co je to fuzzy logika?

Fuzzy logika má dva různé významy:

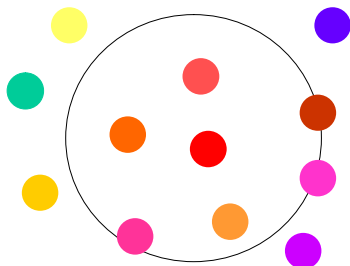
V užším smyslu je fuzzy logika zobecněním klasické dvouhodnotové logiky.

V širším smyslu je fuzzy logika téměř synonymum teorii fuzzy množin. Fuzzy množina je množina s neostrou hranicí - příslušnost k množině je věcí míry.

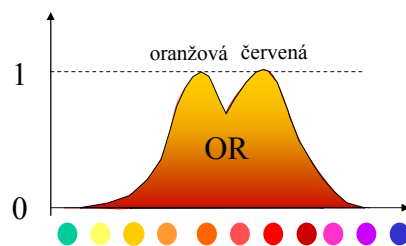
Příklad fuzzy množiny

Ve fuzzy logice je pravdivost výroku vždy věcí míry.

Množina červených barev

Funkce příslušnosti

Fuzzy množina je definovaná funkcí příslušnosti:

$$A = \{x, \mu_A(x) \mid x \in X\}$$

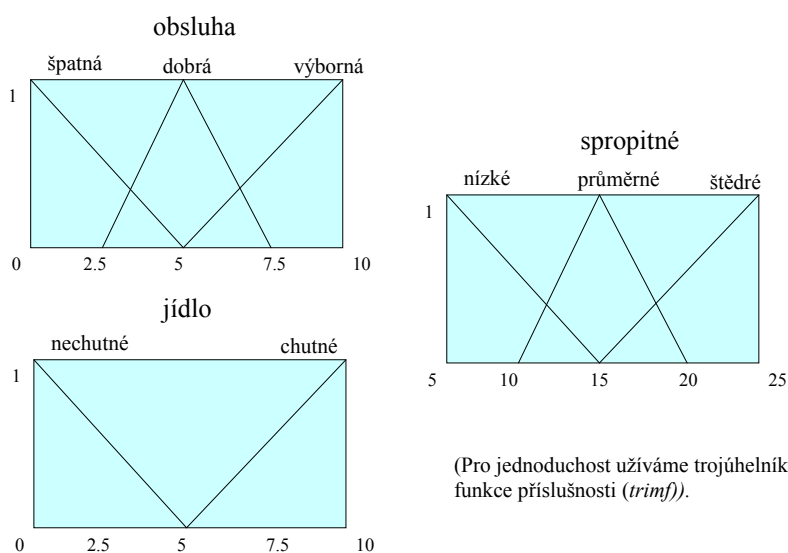
Příklad fuzzy uvažování

Problém spropitného. Obsluha i kvalita jídla v restauraci je ohodnocena číslem 0 až 10. Jaké by mělo být spropitné, jestliže předpokládáme, že jeho průměrná hodnota je 15%?

Následující pravidla se zdají být zřejmá:

1. Jestliže obsluha je **špatná**, potom spropitné je **nízké**.
2. Jestliže obsluha je **dobrá**, potom spropitné je **průměrné**.
3. Jestliže obsluha je **výborná**, potom spropitné je **štědré**.
4. Jestliže jídlo je **nechutné**, potom spropitné je **nízké**.
5. Jestliže jídlo je **chutné**, potom spropitné je **štědré**.

Funkce příslušnosti

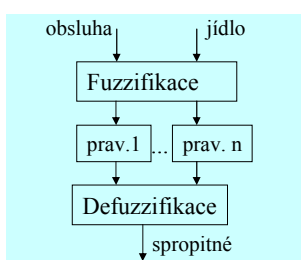
Fuzzy inference

Fuzzy inference je proces, ve kterém se daným vstupům přiřazuje výstup užitím fuzzy logiky. Tento proces se skládá ze tří kroků:

Fuzziifikace: Převodění aktuálních vstupů na míry (stupně) pravdivosti.

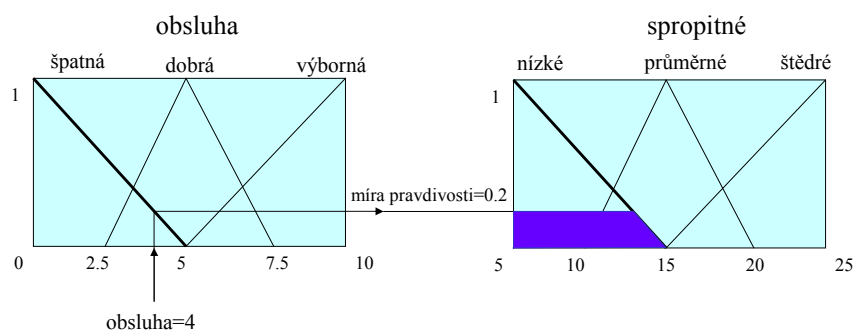
Inference: Zpracování množiny pravidel. Určení míry pravdivosti předpokladu (části “JESTLIŽE”) a určení funkce příslušnosti výstupu (části “POTOM”) pro každé pravidlo..

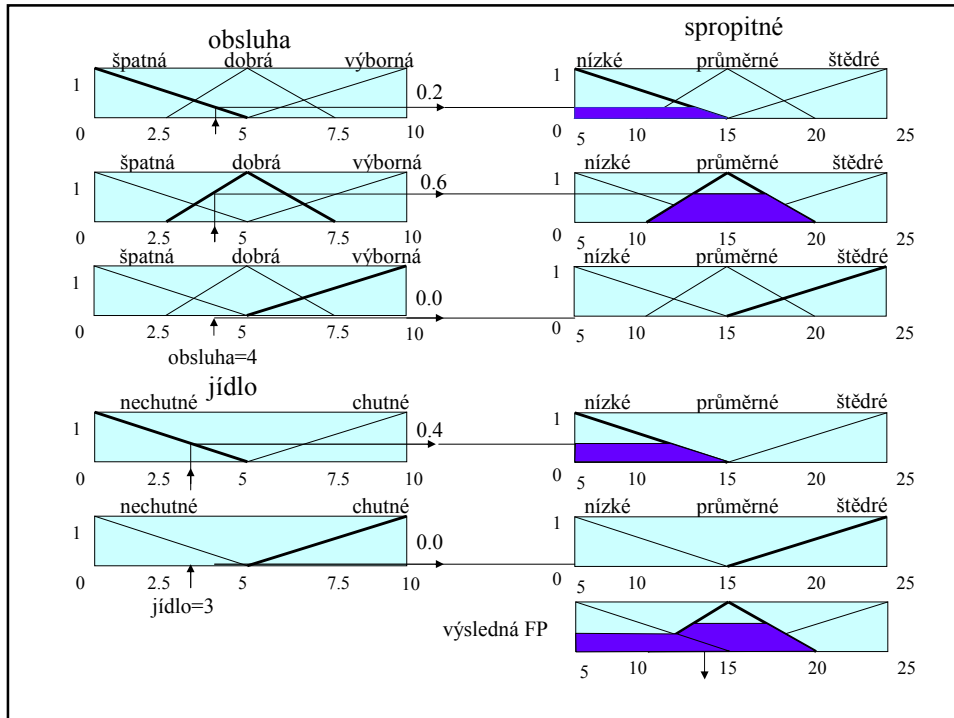
Defuzziifikace: Výpočet numerické hodnoty výstupu vážením výsledných funkcí příslušnosti jednotlivých pravidel.

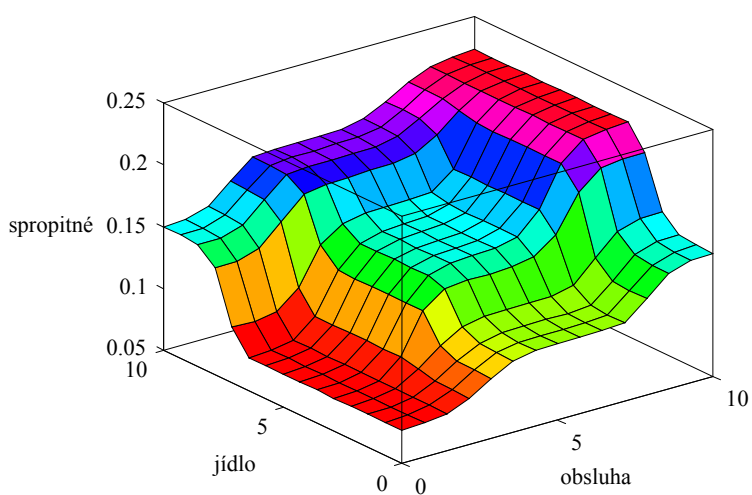
Zpracování pravidla 1

1. Jestliže obsluha je špatná, potom spropitné je nízké.

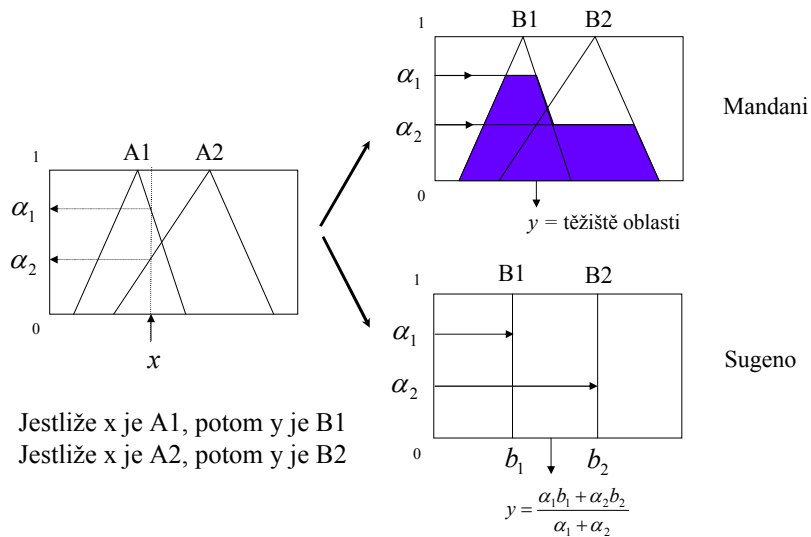

Řešení problému spropitného fuzzy logikou

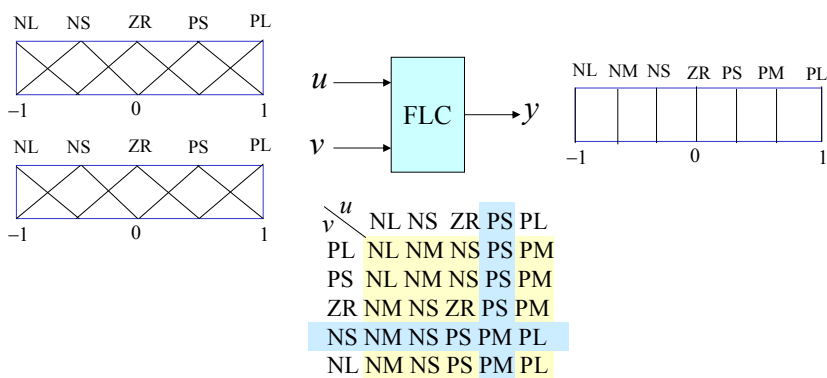

Dvě hlavní metody defuzzifikace

Jednoduchý fuzzy regulátor

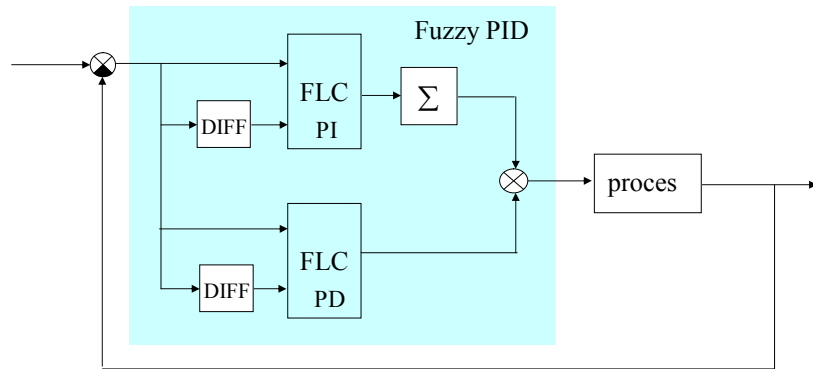
(Sugenova typu)

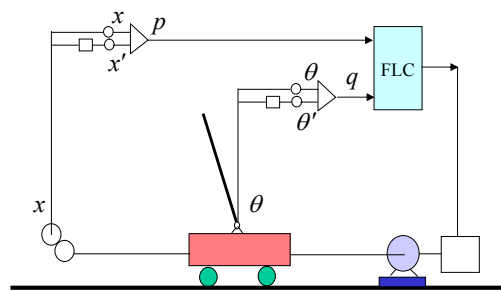
Tabulka pravidel

Jestliže (u je PS) AND (v je NS), potom (y je PM)

Fuzzy PID regulátor

Fuzzy regulátor obráceného kyvadla

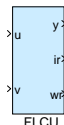

		q				
		NM	NS	AZ	PS	PM
p	PM	NS		PS		
	PS		NS		PM	
	AZ	NM		AZ		PM
	NS		NM		PS	
	NM			NS		PS

FLCU - fuzzy regulátor

umax, umin, 1...nu

vmax, vmin, 1...nv

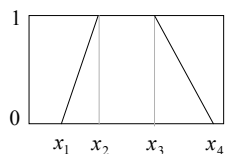

$y_1, y_2, \dots, y_p$

dominantní pravidlo

výsledná váha domin. pravidla

Funkce příslušnosti vstupů

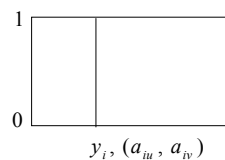
Pravidla

$i_1 \quad j_1 \quad k_1 \quad w_1$
 $i_2 \quad j_2 \quad k_2 \quad w_2$
 ...
 $i_r \quad j_r \quad k_r \quad w_r$

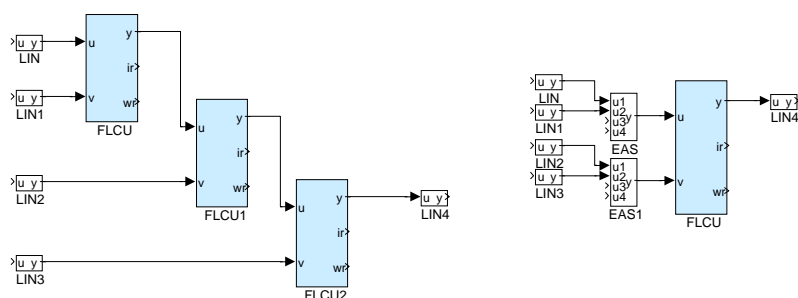
Defuzzifikace

$$y = \frac{\sum_1^r \alpha_i w_i (y_i + a_{iu} u + a_{iv} v)}{\sum_1^r \alpha_i w_i}$$

Funkce příslušnosti výstupu

Příklady Fuzzy regulátorů se složitější strukturou

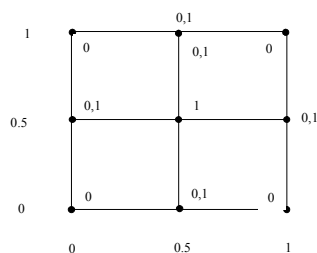
Kdy používat fuzzy regulátor?

- Nepoužívej FLC, jestliže může být úspěšně použita konvenční PID regulace.
- Užití fuzzy řízení je výhodné, jestliže konvenční řídicí systém vyžaduje časté korigující zásahy od operátora nebo jestliže je proces řízen výhradně ručně.
- Příklady, kdy je vhodné fuzzy řízení, jsou: koordinace subsystémů řízení, řízení silně nelineárních systémů, řízení kvality produkce (multikriteriální řízení), korekce akčních veličin.

Příklad 1

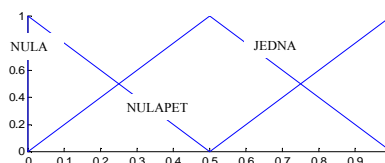
Realizace nelineární funkce dvou proměnných:

Předpokládejme, že chceme vytvořit nelineární funkci definovanou na čtverci $\langle 0,1 \rangle \times \langle 0,1 \rangle$ a že známe hodnoty funkce v mřížových bodech, tak jak je to naznačeno na následujícím obrázku.

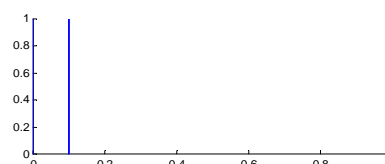

<i>Jestliže</i> (u=NULA) AND (v=NULA) <i>potom</i> (y=0,0)
<i>Jestliže</i> (u=NULA) AND (v=NULAPET) <i>potom</i> (y=0,1)
<i>Jestliže</i> (u=NULA) AND (v=JEDNA) <i>potom</i> (y=0,0)
<i>Jestliže</i> (u=NULAPET) AND (v=NULA) <i>potom</i> (y=0,1)
<i>Jestliže</i> (u=NULAPET) AND (v=NULAPET) <i>potom</i> (y=1,0)
<i>Jestliže</i> (u=NULAPET) AND (v=JEDNA) <i>potom</i> (y=0,0)
<i>Jestliže</i> (u=JEDNA) AND (v=NULA) <i>potom</i> (y=0,0)
<i>Jestliže</i> (u=JEDNA) AND (v=NULAPET) <i>potom</i> (y=0,1)
<i>Jestliže</i> (u=JEDNA) AND (v=JEDNA) <i>potom</i> (y=0,0)

Funkce příslušnosti vstupů u a v

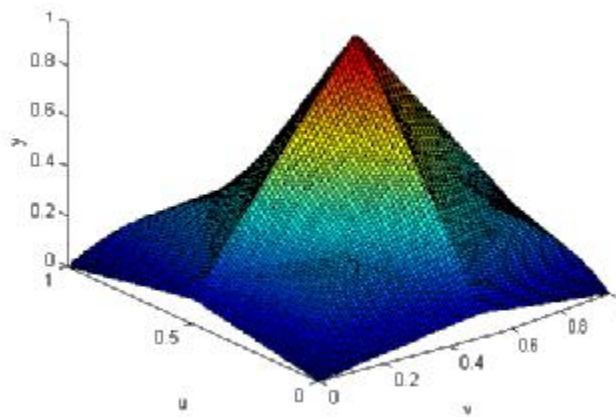

Funkce příslušnosti výstupu y

Příklad 1 (pokr.)

Funkce realizovaná fuzzy regulátorem:

Literatura

- Dubois D., Prade H.: An introduction to fuzzy systems. Clinica Chimica Acta 270 (1998) 3-29.
- Jamshidi M.: Fuzzy control of complex system. Soft Computing 1 (1997) 42-56.
- Simatic S7- Fuzzy Control. User Manual. Siemens AG 1996.
- Fuzzy Guide Book. Omron Corporation 1995.
- Fuzzy Logic Toolbox: For Use with MATLAB. User's Guide. MathWorks 1999.